

Eva Vrhovnik Gomboc | Osnovna šola Koroška Bela Jesenice

Govor derviša Alija Rašida v delu Antona Aškerc Čaša nesmrtnosti

Dervish Ali Rashid's Speech in Čaša nesmrtnosti by Anton Aškerc

Izveleček

Ključne besede:

govorni nastop, retorične
veščine, sestavine močnih
dokazov

V OŠ se pogosto srečujemo z govornimi nastopi. Učenci imajo pri tem določene težave. Najpogosteje se postavlja vprašanje, kako pristopiti k izdelavi podlage za govorni nastop, ki bo ustrezala določenim kakovostnim merilom. Na primeru pesemskega besedila so predstavljene in pojasnjene prvine, ki učence lahko vodijo pri pripravi za govorni nastop, da bo ustrezen in dovolj prepričljiv. Pomemben je prepričevalni govor, saj je takrat naš namen prepričati poslušalce in jih pridobiti tako z govorom kot tudi z govorico telesa.

Del besedila je razčlenjen in pojasnjen po korakih, ki bodo ob ozaveščenju učencem v pomoč pri načrtovanju korakov govornega nastopa in hkrati vodilo, na kaj morajo biti pozorni.

Abstract

Keywords:
public speaking, rhetorical
skills, components of solid
evidence

Oral speech act performances are common in primary school. Students, however, may encounter difficulties, such as laying a suitable foundation for a performance that will meet specific quality criteria. Using the selected poetic text as an example, this article introduces and explains the elements that can help students deliver relevant and persuasive speeches. Persuasive speaking is essential as the speaker's primary goal is to convince and impress the audience through both speech and body language.

Part of the text is dissected and explained step by step, thus assisting students in planning speech steps and advising them on what they should focus on.

0 Uvod

Učni predmet slovenščina nam z obsegom, številom ur, raznolikostjo in širino omogoča razvijanje dodatnih znanj. Izbrala sem besedilo, ki ga obravnavamo v osmem razredu pri slovenščini v osnovni šoli, in sicer Aškerčevo Čašo nesmrtnosti. V delu sem opazovala retorične veščine in dokaze. Ob tem sem si postavila tudi vprašanje o uporabnosti novih spoznanj in usvojenega znanja za učence. Nova spoznanja jim bodo pomagala pri komunikaciji, v šoli pa bodo v pomoč pri govornih nastopih, ki jih spremljajo skozi celoten proces šolanja.

V obravnavanih berilih imamo različne oblike govorov. Izbrala sem govor, ki je vsebinsko in sporočilno močan. Del besedila sem analizirala z zornega kota govorne veščine – retorike. Najprej bom predstavila nekaj temeljnih pojmov s tega področja.¹

V sodobnih razmišljanjih o retoriki pogosto zasledimo trivialno trditev, da je retorika umetnost lepega govorjenja. To ne drži. V antiki so poudarjali, da je retorika veščina prepričevanja,² ki jo zanima verjetnost in ne nujno resnica (Zidar Gale 2011: 10) ... zanimivo je, da je nastala zaradi praktičnih oz. gospodarskih potreb (458 pr. n. št., Sirakuze).

Če želimo uspešno prepričevati, moramo pri tem oblikovati in predstaviti svoje mnenje tako, da je za poslušalce čim bolj sprejemljivo oz. verjetno. Veščina se imenuje retorika. Uči nas, katera govorna sredstva (Zidar Gale 2011: 24, 25) naj uporabljamo. Pri tem moramo biti pozorni na človeške

vrednote (temeljna prepričanja, ki usmerjajo ljudi pri njihovih odločitvah) in govorni položaj (vsebina, odnos poslušalcev, vrednote poslušalcev).

Po Aristotelu je retorika zmožnost odkrivanja sredstev prepričevanja (to so zunanji in notranji dokazi).³ Govornik mora poiskati v snovi dokaze, razporediti snov, besedilo slogovno okrasiti, si ga zapomniti in na koncu predstaviti.⁴

Aristotel je govornikom svetoval, naj vsebino predstavijo argumentirano, naj se potrudijo za pozornost poslušalcev in naj dosežejo zaupanje poslušalcev.

Ob tem je treba razložiti, kako in s čim naj govornik to doseže. Ključ za uspeh so tri notranja sredstva prepričevanja: etos, logos in patos.⁵

Po Aristotelovem mnenju govornik argumentov ne ustvarja na novo, kajti vsi že obstajajo in jih je treba le najti. To so mesta, skupna govorniku in poslušalcu; nekaj splošno znane, razumljivega ali splošno sprejemljivega, kar poznata tako govorec kot poslušalec. Aristotel opisuje »topoi« kot prazna mesta, kjer je mogoče najti izoblikovane argumente za različne namene.

V antiki so poznali še mrežo sedmih vprašanj, ki nas prav tako napotijo k iskanju argumentov.⁶

S pomočjo navedenih pojmov bom analizirala del besedila Antona Aškerca Čaša nesmrtnosti in analizirala vplivanje govornika (derviš) na poslušalca (Abduraman).

Seveda se postavlja vprašanje o smiselnosti razgradnje besedila pesmi. Pesem je kljub vsemu metafora. V tem primeru

1 S pomočjo dodatnega izobraževanja Govorna vzgoja pedagoga in komunikacija s psihologijo – nadgradnja, sem spoznala tudi nove pristope, ki sem jih občasno uporabila pri slovenščini.

2 Aristotel.

3 Aristotel (384–322 pr. Kr.), ki velja za utemeljitelja retorike, pravi: »Retorika je umetnost, da v vsaki snovi poiščemo razpoložljiva sredstva prepričevanja«.

4 1. Iznajdba (najti snov) – inventio. Pri tem se opre na dokaze: notranji: logos, etos, patos; zunanji: pričevanja, dokumenti, prislege, zakoni ...

2. Razporeditev – dispositio,

3. ubeseditiv, okrasitev – elocutio,

4. zapomnitev – memoria,

5. akcija – actio.

5 Retorični argumenti spadajo v območje logosa, enega od treh tehničnih sredstev prepričevanja oziroma dokazovanja (dokazujemo s tem, ko poslušalce prepričamo, da je nekaj verjetno). Logos – uporaba razumskih argumentov, s katerimi govornik utemelji svoje trditve. Če za etos velja, da govorec prepričuje s svojim značajem, za patos, da prepričuje z vzbujanjem čustev poslušalcev, potem je za logos značilno dokazovanje s pomočjo retoričnega sklepanja, ki se v grobem deli na dve vrsti:

a) dokazovanje s pomočjo primerov (več vrst, najširša delitev: izmišljeni, zgodovinski) in

b) dokazovanje s pomočjo entimema (retorični ali nepopolni silogizem – izhaja iz tega, kar je verjetno in kjer v nizu sklepanja govornik lahko zamolči bodisi eno od njegovih premis oz. trditev ali sklep, pač tisto, za kar se mu zdi, da je nesporno, vsem in splošno znano in kar imajo (po njegovem mnenju) najverjetneje tudi poslušalci »v mislih«, npr. Andrej je nogometaš, torej redno trenira (izpuščeno: Vsi nogometaši redno trenirajo).

6 1) Kaj (se je zgodilo)?

2) Kdo (je to storil)?

3) Kje (je to storil)?

4) Kdaj (je to storil)?

5) Kako (je to storil)?

6) Zakaj (je to storil)?

7) S čigavo pomočjo (je to storil)?

pa imamo epske poudarke, sosledje dogodkov, vzročno-posledično povezanost, zato je logična refleksija primerna.

1 Obravnava besedila

Besedilo je odlomek iz berila za 8. razred osnovne šole: Dober dan, življenje, in sicer del, v katerem se derviš Ali Rašid pogovarja s kalifom Abduramanom.

Anton Aškerc: Čaša nesmrtnosti (Berilo 8:12 –129).

/.../

Stopi predenj stari Ali Rašid.

*»Najmodrejši si v Kordóvi, serec?
Čuj, povej mi in skrivnost razjasni:
Ni li leka zoper smrt na sveti?
Mora biti – večno čem živeti!«*

*Dvigne roko stari Ali Rašid,
derviš stari v halji siromaški,
siva brada mu do pasa pada –
dvigne desno pa kalifu reče:*

*»Leka iščeš, mladi Abduraman,
leka rad bi, ki nesmrtnost daje,
pil zdravilo, ki ti večnost daje?
Iskal leka takega pri vračih,
iskal že si ga pri čarodejih –
prevarili pa so vsi te kruto ...
Sam imaš jo, čašo čarodejno,
sam naredi pitje si nesmrtno!
Čaša tvoja je – življenje tvoje!
Sam napolni z večnosti jo lekom!
Čaša tvoja je življenje tvoje.
Vlivaj vanjo vsak dan dela dobra,
dela slavna za rojake svoje,
za rojake in za domovino!
Zlega čina pa ne ena kaplja
v čašo nikdar ti ne kani toto!
Prej ne nehaj vlivati v posodo,
dokler polna ti ne bo do roba,
dokler polna čisto ni do – groba!...
Truplo tvoje čas strohni v gomili,
ali čaša tvojih del ostane!
Narod tvoj bo pil iz čaše tvoje,
s pitjem njenim bode se napajal –
v delih svojih živel sam boš večno! ...«*

*Knjiga sveta je pred njim odprta,
a ne čita mi kalif Korána,
zre za starcem, ki čez prag odhaja,
zre za njim, sam sebi si šepče:
»Ta utegne biti čaša prava,
čaša tvoja, modri Ali Rašid!«*

2 Sestavine vsebine

Govornik je vsebino razporedil na uvod, pripoved, utemeljitev in zaključek.

2.1 Uvod

V uvodu mora govorec pritegniti poslušalčevo pozornost in naklonjenost.

V splošnem uvodu imamo na voljo več motivacijskih možnosti: lahko uporabimo uvodno vprašanje, uvodni paradoks, uvodno zgodbo ... V našem primeru govornik uporabi uvodno vprašanje, s katerim poudari pomen vsebine.

Z vprašanjem se je dotaknil tudi poslušalčevih čustev in izkušenj, saj skozi celotno pesem spremljamo poslušalčevo iskanje »leka« za večno življenje.

*Leka iščeš, mladi Abduraman,
leka rad bi, ki nesmrtnost daje,
pil zdravilo, ki ti večnost daje?*

Z retoričnim vprašanjem, namenjenim Abduramanu, derviš čustveno vpliva nanj.

2.2 Pripoved

Govornik derviš je pritegnil poslušalčevo pozornost. Sedaj nadaljuje z natančnim opisom tistega, kar se je zgodilo. Poslušalca ponovno opomni na pretekla dejstva. Ta del je kratek, jasen in verjeten. Poslušalca Abduramana opozori na pretekle dogodke. Govornik jasnost doseže z opisom dogodkov po časovnem zaporedju.

*Iskal leka takega pri vračih,
iskal že si ga pri čarodejih –
prevarili pa so vsi te kruto ...*

2.3 Utemeljitev

Govornik derviš je uporabil notranja sredstva prepričevanja. Ob utemeljevanju se je skliceval tudi na avtoriteto Abduramana. Pravilo utemeljevanja naj bi se začelo z močnimi dokazi, se nadaljevalo s šibkejšimi in zaključilo z zelo močnimi dokazi.

Derviš uporabi loges, razumske argumente, s katerimi utemelji svoje trditve.

*Sam imaš jo, čašo čarodejno,
sam naredi pitje si nesmrtno!
Čaša tvoja je – življenje tvoje!
Sam napolni z večnosti jo lekom!
Čaša tvoja je življenje tvoje.*

Z uporabo patosa pridobiva poslušalca Abduramana tako, da mu vzbuja čustvene odzive.

*Vlivaj vanjo vsak dan dela dobra,
dela slavna za rojake svoje,
za rojake in za domovino!*

Etos pa označuje osebnost in ugled govorca, s katerima si govorec prizadeva za zaupanje poslušalca. Derviš namiguje na veljavo in ugled Abduramana, hkrati pa tudi na svojo veljavo, saj ga posluša in upošteva ugledna oseba. Gre za neprekinjen krog medsebojnega vplivanja.

*Zlega čina pa ne ena kaplja
v čašo nikdar ti ne kani toto!
Prej ne nehaj vlivati v posodo,
dokler polna ti ne bo do roba,
dokler polna čisto ni do – groba! ...*

2.4 Zaključek, epilog

V zaključku govornik povzame povedano in govor zaključi na takšen način, da ga poslušalec dobro sprejme. »Zaigra« tudi na poslušalčeva čustva.

*Truplo tvoje čas strohni v gomili,
ali čaša tvojih del ostane!*

*Narod tvoj bo pil iz čaše tvoje, ...
(oriše pozitivne spremembe ob rešitvi problema)
s pitjem njenim bode se napajal –
v delih svojih živel sam boš večno! ...
(želja oz. poziv za prihodnost, prikaže pozitivno rešitev.)*

3 Ubeseditiv vsebine

Pri ubeseditvi je treba upoštevati načela dobrega sloga npr.: primernost, jasnost, jedrnatost, natančnost in živost. (Zidar Gale 2011: 103–106) Poglejmo, kako se to kaže v obravnavanem besedilu.

3.1 Primernost

Načelo primernosti je izpolnjeno, kadar govorec jezikovni slog prilagodi govornemu položaju in namenu sporočila. Govor mora upoštevati tudi veljavno pravorečno normo, ki pa je tukaj že zajeta, saj gre za zapisano besedilo. Derviš uporablja primerne, svečane besede, s katerimi oriše in razreši problem, ki tare Abduramana. S primerno prispodobno življenja, obogateneega z dobrimi deli za ljudstvo, ki se polni kot čaša, pojasni Abduramanu, kako postati nesmrten.

3.2 Jasnost

Načelo jasnosti dosežemo, ko je govor za poslušalca razumljiv in so iz vsebine izvzete vse stvari, ki bi lahko vplivale na preglednost govora. Derviš je imel izoblikovano natančno predstavo, kaj želi sporočiti Abduramanu in to stori brez odvečnih besed. S tem omogoči Abduramanu jasno razumevanje povedanega in Abduraman lahko izlušči bistvo.

3.3 Natančnost

Načelo natančnosti od govornika zahteva natančno uporabo besed.

3.4 Jedrnatost

Načelo jedrnatosti pravi, da se moramo v govoru izogibati ponavljanju že predstavljenih dejstev. Derviš se ponavlja le na mestih, kjer želi dodatno poudariti pomen povedanega (*Sam imaš jo, čašo čarodejno, sam naredi pitje si nesmrtno!*) in poudariti vlogo ter odgovornost Abduramana za svoja dejanja.

3.5 Živost

Načelo živosti je doseženo, kadar govorec uporablja slikovite opise oz. orise dogodkov. Na tak način govor postane nazoren in slikovit. Derviš uporablja prispodobne (*Čaša tvoja je – življenje tvoje! ... Vlivaj vanjo vsak dan dela dobra, ... Prej ne nehaj vlivati v posodo, dokler polna ti ne bo do roba, dokler polna čisto ni do – groba!...*).

4 Analiza besedila

Vprašamo se lahko, ali v govoru derviša Alija Rašida lahko zaznamo retorične elemente? Zagotovo. Besedilo vsebuje tudi retorične elemente.

Ali je govor prepričevalni? Da. Derviš Ali Rašid prepričuje in prepriča kalifa Abduramana, na kakšen način lahko postane nesmrten, kar nam potrdi sam kalif v zadnjih treh verzih zadnje kitice:

*/.../
zre za njim, sam sebi si šepče:
»Ta utegne biti čaša prava,
čaša tvoja, modri Ali Rašid!«*

Hipoteza: Ali lahko zaznamo vpliv zunanje podobe Alija Rašida v povezavi z etosom in vplivom kulture? Za to bo treba povedati oz. razložiti pojem derviš in kulturno vlogo, ki mu jo pripisujejo. Pri tem posebej močno izstopa etos.

*Dvigne roko stari Ali Rašid,
derviš stari v halji siromaški,
siva brada mu do pasa pada –
dvigne desno pa kalifu reče: ...*

Celotna kitica izriše in označi osebnost derviša, ki s svojo pojavo in kretnjami vzbudi ugled in pridobi zaupanje kalifa Abduramana.⁷ Pri razumevanju besedila tudi ne smemo zanemariti vpliva oz. vloge kulturnega okolja, v katerega je dogajanje postavljeno.⁸

Dervišovo poznavanje kalifa Abduramana in njegovih vrednot je vplivalo na obliko nagovora, saj gradi na kalifovih vrednotah. Vrednote so temeljna prepričanja, ki usmerjajo ljudi pri njihovih odločitvah. Zaradi vrednot si oseba prizadeva doseči zastavljene cilje. V našem primeru je cilj večno življenje; vrednote, ki omogočajo dosego cilja, so bile odločilne za kalifovo sprejetje derviševega mnenja. Derviš je upošteval kalifove vrednote in kaj si kalif želi in kaj išče oz. pričakuje (lek za nesmrtnost). Na tak način je izbral argumente ter jih ubesedil in predstavil kalifu.

5 Argumentacija

Argumentacija je ustrezna, kadar argumenti zadostijo sprejemljivosti, relevantnosti in zadostnosti. Obravnavani govor v besedilu vsebuje retorični silogizem: višja premisa (splošno veljavna in sprejemljiva trditev) nižja premisa konkretna trditev – to, kar dokazujemo in sklep – konkretna trditev. V besedilu se kot splošno veljavna trditev, ki jo izreče derviš, kaže v verzih */.../ Sam imaš jo, čašo čarodejno, sam naredi pitje si nesmrtno! Čaša tvoja je – življenje tvoje! /.../ Derviš prepričuje Abduramana s konkretno trditvijo /.../ Sam napolni z večnosti jo lekom! Čaša tvoja je življenje tvoje. /.../ Iz tega derviš izpelje sklep, kaj mora Abduraman storiti, da bo doživel večno življenje. /.../ Vlivaj vanjo vsak dan dela dobra, dela slavna za rojake svoje, za rojake in za domovino! Zlega čina pa ne ena kaplja v čašo níkdar ti ne kani toto! Prej ne nehaj vlivati v posodo, dokler polna ti ne bo do roba, dokler polna čisto ni do – groba!... Truplo tvoje čas strohni v gomili, ali čaša tvojih del ostane! /.../ Sklep, ki ga predstavi Abduramanu, pa je sledeči: */.../ Narod tvoj bo pil iz čaše tvoje, s pitjem njenim bode se napajal – v delih svojih živel sam boš večno! /.../**

Ali so argumenti sprejemljivi – mogoči, verjetni, resnični za Abduramana? Da. Glede na njegovo zaključno razmišljanje

je verjetno veljalo prepričanje, da se človeka spominjamo po njegovih dejanjih. Da je neka trditev sprejemljiva, pomeni, da se nam, glede na naše izkušnje, zdi mogoča in verjetna ter je za nas sprejemljiva.

*/.../
zre za starcem, ki čez prag odhaja,
zre za njim, sam sebi si šepeče:
»Ta utegne biti čaša prava,
čaša tvoja, modri Ali Rašid!«*

Ali so argumenti umestni oz. relevantni – vsebinsko povezani s sklepom, ki ga utemeljujejo? Da. Relevantnost se presoja glede na sklep, ki ga mora utemeljiti. Pomeni, da mora biti argument v vsebinski in tematski povezavi s sklepom, ki naj bi ga utemeljil. Ali so argumenti zadostni – vsebujejo dovolj dokazov, da podprejo trditev – zadostno število primerov, trditev dokazov, ki določen sklep podpirajo (eden je premalo)? Ne. Zato lahko za ta primer rečemo, da je argumentacija sprejemljiva in relevantna, ni pa zadostna. Derviševa argumentacija zdrži za Abduramana. Zdrži za njegov poseben primer, za ostale vladarje pa najbrž ne. Kljub temu da so argumenti sprejemljivi in relevantni glede na sklep (vsebinsko povezani s sklepom), pa za sklep, ki ga želijo podpreti, za širšo rabo niso zadostni. Na podlagi tega primera ne moremo posploševati na ostale podobne vladarje, zato ta obravnavana argumentacija za širšo rabo ni prepričljiva.

6 Učni načrt

Obravnavano besedilo nam ponuja še veliko več iztočnic, kot če bi upoštevali le te, ki so predvidene in opisane v učnem načrtu. V klasičnem učnem načrtu za slovenščino v tretji triadi obravnavani pojmi niso vključeni, lahko pa jih vnesemo v pouk z drugimi cilji ob obravnavi besedil, ob poglobljeni razčlembi govorov ipd. Učenci lahko pridobljeno retorično znanje izkažejo tudi pri tvorjenju neumetnostnih besedil. Teme so lahko vsakdanje. Spodbujamo jih k uporabi knjižnega jezika, k uporabi načel dobrega sloga: primernosti, jasnosti, jedrnatosti, natančnosti in živosti. Ob vsem tem pa jih seveda opozarjamo, da svoje mnenje podkrepijo z ustreznimi dokazi. Pri vrstah besedil bi retorično večšino lahko razvijali pri govornem nastopu npr.: predstavitev doživljanja, aktualnega dogodka in ubesedenje svojega mnenja o njem. Kot jezikovni izraz spoznajo prepričevalni pogovor.

⁷ Aristotel je menil, da govornik uspešno prepriča občinstvo s svojim značajem, če ima naslednje lastnosti: praktično modrost (videz zdravega razuma), vrlino (vtis odkritosti in resničnosti povedanega) in vtis dobrohotnosti (izraža naklonjenost poslušalcem) (Zidar Gale 2011: 55).

⁸ Derviš: SSKJ: *dêrviš* -a m (ê) v muslimanskem okolju menih: fanatični, plešoči derviši; plesati divje kot derviš; Pleteršnik: *dêr-viš*, m. mohamedanski menih, der Derwisch.

Elementi retorične veščine so posredno omenjeni v didaktičnih priporočilih, kjer je navedeno takole: »Posebna pozornost naj bo namenjena delu v manjših skupinah ali dvojicah – učenci in učenke naj razvijajo zmožnosti in pridobivajo znanje ob aktivnih oblikah učenja, kot so sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem in problemsko učenje, ter tako dejavno in procesno razvijajo svojo zmožnost pogovarjanja (npr. razpravljajo o problemu, usklajujejo mnenja, oblikujejo skupno mnenje, ga predstavijo drugim in ga zagovarjajo).« (UN 2018: 64) »Učenke in učenci ... kritično opazujejo svoje sporazumevanje in sporazumevanje drugih, ga vrednotijo in utemeljijo svoje mnenje; če je potrebno, predlagajo izboljšave in utemeljijo svoje predloge; v dejavno in problemsko razvijajo temeljne gradnike sporazumevalne zmožnosti, tj. jezikovno (poimenovalno, skladenjsko, pravorečno, pravopisno), slogovno in metajezikovno zmožnost, ter se zavedajo njihove vloge pri izboljšanju svojega sporazumevanja.« (UN 2018: 65)

7 Sklep

Skozi razčlenitev besedila po korakih so prikazane prvine, ki učenke lahko vodijo pri pripravi zapisa besedila za govorni nastop, da bo ta ustrezen in dovolj prepričljiv. Učenke opozorimo na pomen prepričevalnega govora,

saj je namen govornega nastopa tudi prepričati poslušalce in jih pridobiti tako z govorom kot tudi z govorico telesa.

Razvijanje retorične veščine je prepuščeno odločitvi posameznika, ali se bo s tem ukvarjal. V podporo takemu izobraževanju je dejstvo, da je v šoli 21. stoletja potrebno nenehno raziskovanje različnih pristopov poučevanja, spremljanje in obiskovanje raznovrstnih izobraževanj, razvijanje kritičnega mišljenja ipd. Če novih spoznanj ne implementiramo kmalu po izobraževanjih v proces poučevanja, se veliko znanj kmalu izgubi.

Viri in literatura

Zidar Gale, T., Žagar, I., Žmavc, J., Pirc, V. (2011). *Retorika: uvod v govorniško veščino*, učb. za retoriko kot izbirni predmet v 9. razredu devetletnega osnovnošolskega izobraževanja. Ljubljana: Založba i2, 1. izd., 3. natis.

Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt (posodobljena izdaja), 2018. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Mohor, M., Pirih Svetina, N., Medved Udovič, V., Honzak, M. (2017). Berilo 8. Dober dan, življenje, berilo za slovenščino v 8. razredu osnovne šole. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Kažipot Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj (VITR za 2030) ima pomemben cilj: **povečati prispevek vzgoje in izobraževanja h gradnji pravičnejšega in bolj trajnostnega sveta.**

Pričujoča publikacija opredeljuje

- nujne izzive, s katerimi se sooča naš planet,
- ter predstavi področja delovanja ter priporočila za nadaljnje korake pri odzivanju nanje s pomočjo vzgoje in izobraževanja.

Slovenski prevod publikacije sta založila UNESCO in Slovenska nacionalna komisija za UNESCO, izdal pa Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Publikacijo najdete v digitalni bralnici na spletni strani ZRSŠ.